

2022-yil 1-raqam

EKOLOGIK TARBIYA BERISHDA VIZUAL TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Mavluda Kubayeva.
Navoiy davlat pedagogika instituti
Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya:

Mazkur inaqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti mashg'ulotlarida vizual texnologiyalardan foydalanish bir qator afzalliklarga ega bo'lishi, vizual texnologiyalardan foydalanish taqdim etilayotgan material mazmunini yaxshiroq o'zlashtirishga yordam berishi bir nechta metodikalar asosida yontilgan

Kalim so'zlar: Metodikalar "Vaqt jadvali", "So'z buluti", "Interfaol plakat", "Skaybing", "Infografika".

Aiiimiatim:

В данной статье рассматривается ряд преимуществ использования визуальных технологий в дошкольном образовании, причем использование визуальных технологий не только помогает лучше понять содержание излагаемого материала.

Ключевое слово: Методы: "Расписание". "Облако слов", "Интерактивный постер", "Скайбинг", "Инфографика".

Annotation:

This article discusses a number of advantages of using visual technologies in preschool education, and the use of visual technologies not only helps to better understand the content of the material being presented.

Keyword: Methods: "Schedule". "Word Cloud". Interactive Poster". "Scribing", "Infographic".

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasida 2019-yil 27-mayda "O'zbekiston Respublikasida ekologik ta'limni rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 434-son qaron tasdiqlagan bo'lib. ushbu qaronung 3-bobida maktabgacha ta'lim tizimida ekologik ta'limni takomillashtirish lozimligi bayon etiladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ekologik ta'lim-tarbiya jarayonlari tashkil etish va bu orqali tarbiyalantiruvchilarga mamlakatimiz tabiati, atrof-muhitni saqlash va izdan chiqarishdan asosli. ular ekologik madaniyatni oshirish hamda ushbu o'zaro jiddiy, hayotiy masalalarni hal qilishda yangi metodikalar yaratishdan boshlash kerakligi belgilangan.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, har qanday odam dunyoni 85 foizi vizual tarzda anglaydi va shu sababli. vizuallik hamda tasvirlash tamoyillarga asoslangan an'anaviy ta'lim va tarbiya tizimi maktabgacha yoshdagi bolalar uchun juda mos keladi.

Maslumki, so'nggi yillarda bolalar yoshiga yetmay mobil telefonlardan turli multimedialar, videoroliklar ko'rib, hatto diqqat bilan kuzatishiga guvoh bo'layapmiz. Hatto, ba'zi o'zbek oila farzandlarining nisbatida ko'rgan, tomosha qilgan video tasvirlar orqali, o'ziga him o'zlashtirayotgan tahsilga sazovordir.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida vizual ko'ruv qobiliyatiga ega bolalar o'ralda juda li-rishqoq va diqqatli bo'lib. ular mashg'ulotlarda

olingan ma'hnnotlami juda yaxshi o'zlashtiradilar. Yuqorida aytganimizdek, 85 foiz inson vizual idrok etish qobiliyati yuqonligi va ushbu psixotipdagi bolalarga diagramma, rasmlarh she'r va boshqalar ko'nmshida taqdim etilsa, benlayotgan bilim va qoidam juda oson o'rgamshadi. Mashg'ulotlarga o'quv multfilmlarini namoyish qilish, plakatlar, diagrammalar, kollajlar va boshqa ko'rgazmali materiallarni yaratish bolalarda o'zlashtirish, idrok etish va o'rganishni sezilarli darajada osonlashtiradi

Vizual texnologiya bu axborot konununikatsiya vositalarining dasturiy va texnikaviy vositalari asosida audio, video, matn, grafika va animatsiya effektlari asosida o'quv materiallaini tarbiyalanuvchilarga yetkazib berislmimg mujas-samlashgan holdagi ko'rinishidir

“Mzuallik” so'zi lotui trlida u olingau bo'lib, “visualis”, ya'm konladigan. tasviriy dcau uia'noni bilduadi.

Mzuallik - raqamli ma'lumot yoki fizik hodisam ko'nsh. kuzatish hamda tahlil qilish usullaiituug uinunuy noun saualadi?

Vizual-obrazli iikrlash. bolada yangi talablar va yangi amaliy vaziflami hal qilishda paydo bo'ladi. Bola bu jarayouda. haqiqatm bilishga harakat qiladr hamda hull vanautlari ko'rib cluqadi.

Vizualizatsiya - (keug manoda) ma'lumotlanu tushmush qulayhguu maksimal darajada oshirish uchun tasvir ko'nmshida taqdim etish jarayonidir O'quv matenahni vizualizatsiya qilish texnologiyalan mson uchun vizual idrok etishnmga ahamiyatiga. bilish jarayonlana majoziy idroknmg yetakclu roliga asoslanadi hamda mson va umng ongmi vizuallashtinlgan dimyo sharoitlanga tobora ko'proq zanir bo'lgan tayyorgariigi va umng ongini ko'nsh qobiliyatini osluradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlana tarbiyalanuvclularga ekologik tarbiya beshda vizual texnologiyaladan foydalanislmg afzalliklan sifatida quyidagilarm aytish mumkin:

> vizual texnologiyalar tarbiyalanuvchilarga axborotni to'g'ri tartibga solish va tahlil qilishga yordam beradi sxemalar, diagrammalar, chizmalar, idrok kartalari katta hajmdagi ma'hunotlarni o'zlashtirishga hissa qo'shadi. esda saqlashni osonlashtiradi va axborot bloklari orasidagi bog'lanishni kuzatishga yordam beradi;

>• vizual texnologiyalar oliugan ma'lumotm

muayyan hodisa yoki ob'yektmug to'liq tasvuiga bog'lash imkonnu beradi;

> vizual texnologiyalar katta hajmdagi axborotni tezda qanuab olish imkonuu beradi;

> vizual texnologiyalar nuli jarayonlar va hodisalarni takrorlash va qayta qurish imkomyatim beradi.

► vizual texnologiyalar o'quv materialini qiziqarh, esda qolarh tarzda taqdim etadi

Maktabgacha yoshdagi bolalar orasida vizual tipdagi bolalar bor bo'lib, ular boshqa bolalardan quyidagilar bilan farqlauadi;

1. Ushbu tui kumdagi bolalar biror narsa haqida gapirganda. doimo "konslf ma'uosiga ega fe'llardan foydalanadi,

2. Vizual tipdagi bolalar juda mehnatsevar bo'lib, ulami chalgitish, boshqa uarsaga o'tishga majbur qilish qiyin. Ular o'zlan yoqtugau uarsaga soatlab vaqtini sarflashlan mumkin.

3. Bola bilan muloqot qilinganda. bola to'g'ridan-to'g'ri yuzga yoki yuqoriga qaraydi Shuningdek, bunday bolalar mashg'ulot vaqtida g'ayritabiyy ko'rinishda o'tirishgan bo'lsada, biroq bu ulaming mashg'ulotni tinglamasdan o'tirgarni bildirmaydi, balki bunday bolalarda qizg'in aqliy ish borayotgan bo'ladi

4. Vizual tipdagi bolalar ko'pincha jimjitlikni afzal ko'rishadi va tinch muhit ularga qulaylik beradi

5. Vizual tipdagi bola agar "ko'rmasa". u “eshitishm' ham to'xtatadi. bolamug to'liq ma luiuot olish uchim u uzoqroq masofada u kuzatishluu afzal ko'radi va masofa qaiichalik uzoqroq bo'lsa, bolaga shuncha yaxshi bo'ladi Bunday bolalar imiuniau taibiyahidan va mashg'ulotlaidan uzoqlashishga harakat qilmaydi, balki hamma uarsau iloji boricha yaxshiroq auqlashga harakat qiladi

6. Vizual tipdagi bolalar telefon orqali ma'lumotui ohslu juda qiyin. Bunday bolalar mobil aloqa vositalaridan ko'ra, yuzma-yuz uchrashuvlaini afzal ko'rad

7. Ko'pincha, bunday bolalar o'z tashqi ko'rinishi va kiyunlanga e'tiborli bo'hshadr

Psixologlanung tadqiqotlana va kuzatishlan-nnzdan shuni aytish lozimki, maktabgacha yoshdagi bolalammga aqliy qobiliyatlnni namoyish etishlana vizual-ko'ruv inulum ahainiyat kasb etadi. Shiinuigdek, vizual texnologiyalar orqa-

Maktabgacha ta'lim metodikasi va nazariyasi

Методика, теория, психо-педогогия / Methods and theory of preschool education

h bolalarga bilimlarni tizunli benb bonsh hamda ularda borliq haqidagi tasawurlarni hosil qilish va bu orqali ularda ekologik ta'biyati ta'kid toptirish mumkin ekan

Yuqorida keltirib o'tganiimizdek, ya'ni "ko'rish - vizuallik" yordamida dunyoni anglaydigan bolalar, nimani ko'rsa o'sha narsani yaxshiroq idrok etadilar va eslab qolishlari ular rasmlarga soatlab qarashlari mumkin. shuningdek, ularning nutqida ko'pincha "ko'rdim, qaradim, nazar tashladim, e'tibor berdim" kabi so'zlarni eslatish mumkin. Bola nafaqat filmning syujetini eslab qoladi, balki qahramonlarning liboslarini ham batafsil tasvirlay oladi. voqea-hodisalarni eslaydi. Shuning uchun rang foni juda muhimdir. Vizuallik orqali bola ob'ektlarning shakllari, o'lchamlari, ranglarini ajratishni o'rganadi hamda ilgari ko'rilgan harakatlar yoki o'yinlarni osongina takrorlay oladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarga ekologik tarbiya boshida vizuallik texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarga ekologik tarbiya boshida vizual texnologiyalar sifatida quyidagi metodikalarni keltirish mumkin: "Vaqt jadvali", "So'z buluti", "Interaktiv plakat", "Skraybling", "Infografika".

"Vaqt jadvali"da qandaydir voqealar tarixi haqida vizual rasm olish imkonini beradi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ekologik bilimlar aks etgan xronologiyada nafaqat inatni, balki tasvir, video va ovoznini ham keltirish imkonini beradi. Masalan, qushlarning tug'ilishi, katta bo'lishi, odamlar tomondan mehr inuruvat ko'rsatishi yoki aksincha o'ldirilishi kabi ketma-ketlikdagi voqea hodisalar aks etadi

"So'z buluti" - bu kalit so'zlar va iboralar to'plami bo'lgan ma'lumotlarni vizualizatsiya qilish shakli sanaladi. Har bir kalit so'zning ahamiyati shrift o'lchami yoki rang bilan ajratib ko'rsatiladi. Shu bilan qanchalik katta bo'lsa, matnda kalit so'z shunchalik tez-tez ishlatiladi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyalanuvchilarni tayyorlov guruhlarida harflar bilan tanisha boshlaganlaridan so'ng, ekologik bilimlarni anglatuvchi so'z yoki iboralar, masalan, suv, havo, qush, gul... kabi so'zlarning rangli, katta shriftlarda ajratib yozish va tarbiyalanuvchilarga ushbu so'zlarning ekologiyadagi ahamiyatini va mazmuni bildirish mum-

kin. So'zlar bulutini yaratish imkonini beruvchi metod yordamida tarbiyalanuvchilarning tanqidiy fikrlashi, tahlil etish qobiliyatlarini rivojlantirish uchun qulay sharoitlarni yaratiladi.

"Interaktiv plakat" elektron o'quv plakati bo'lib, plakatda kerakli grafik, ovoz, video ma'lumot va matnlarni ko'rsatish imkonini beradi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti mashg'ulotlari da ekotizim aks etgan rasm, videolar keng plakatda, yam elektron o'quv plakati da taqdim etiladi

"Skraybling" - (inglizcha "scribe" so'zidan olingan bo'lib, eskizlar yoki chizmalar chizish) mazmuni va ichki aloqalarini sodda va amq ko'rsatadigan grafik belgilar yordamida ma'lumotlarni chizib ko'rsatib berishdir. Skraybling texnikasida so'zlash orqali oq doskaga (yoki qog'ozga) flomaster bilan mavzuga oid rasmlar chizish san'atini Qoida tanqasida shuni aytish mumkin. hikoyaning asosiy joylari va ular o'rtasidagi munosabatlarni tasvirlanadi. Jonli tasvirlarni yaratish tinglovchining og'zaki nutq bilan vizual bog'lamshiga olib keladi. bu esa tarbiyalanuvchilarda axborotni o'zlashtirishning katta foizini ta'minlaydi.

"Infografika" - bu axborot, ma'lumot va bilimlarni taqdim etishning grafik usulidir.

Infografikaning asosiy maqsadi murakkab ma'lumotlarni oddiy tasvir va belgilar bilan tushuntirish. shuningdek, ma'lumotlarni ixcham va noda tiy tarzda yetkazishdir.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida eng ko'p foydalaniladigan infografika texnikasi - bu tasavvurlarni shakllantirish orqali ma'lumotlarni tez eslab qolish va uni ko'paytirish vositasi. Mnemonika sanaladi. Mnemonika jadvalat va mnemonika rasmlardan foydalanish orqali bolalarda atrof-muhit, tabiat hodisalarini bo'yicha tasavvur va qiziqish uyg'onadi, ularda yodlash jarayoni osonlashadi va bilimlarni o'zlashtirish tezlashtiriladi. xotira va tiklash bilan ishlash usullari shakllanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachilar ko'pincha mnemonikadan sherni yodlash va bilimlarni o'zlashtirishga moslangan rasmlar va sxemalar yordamida izchil nutqni rivojlantirish uchun foydalanadilar

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini mnemonika bo'yicha interaktiv plakatlarini takomillashtirish va yaratishga yordam beradi. Mnemonika turlariga kvadratlar, yo'lakchalai, jadvallar kiradi.

Infografikani yaratishda axborot texnologiyalarini maktabgacha yoshdagi bolalarni faollashtiradi hamda ularning ehtiyojlarini qondiradi va mashg'ulotni yanada qiziqarli o'tishiga asos sanaladi

Maktabgacha ta'lim tasvirlotlari tarbiyalanuvchilarga ekologik tarbiya berishda ta'limning vizual texnologiyalardan bin kompyuter orqali Power Point dasturida L.R.Rajabovning "Kamalak" she'ri infografik texnikadan foydalanilgan holda o'zgartirildi.

Ham seijilo bii qarang.
Butrin olam ranglan.
Menda jamlangan bah.

Tasvirim solgan quyosh,
Shu'laga etib qiyos.
Yomg'ir. nurdan tovlanib,
Chiqaman jilolanib

Samoga berib ehiroy.
Chizilganman xuddi yoy.
Men iiaqimda bor yana -
Qiziq ertak. afsona.

Kamalakman turfa rang.
Xo'p seijilo bii qarang!

Xulosa o'mida shuni ta'kidlash joizki, maktabgacha ta'lim tashkiloti mashg'ulotlarda vizual texnologiyalardan foydalanish bii qat'i afzal-hklarga ega bo'lib. bular faohyat tirlanni. ma'lumomi taqdimi ehsh ustillanni almashtirish turli xil

L.Rajabova

idrok qilish faollashtirishga olib beradi. tarbiyalanuvchilarning diqqatini va faolligini oshiradi. mashg'ulotda charchoqni kamaytiradi Shundaydek. mashg'ulot yanada jonli va qiziqarli bo'ladi

Vizual texnologiyalardan foydalanish nafaqat taqdim etilayotgan material mazmunini yaxshiroq o'zlashtirishga yordam beradi. balki o'quv jarayonida ijodkorlik qobiliyatini paydo qiladi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Малькина А. П. Визуализация как способ понимания иноязычного текста по специальности в обучении иностранному языку (неязыков. вуз) // Вестник Тамбовского университета. Серия «Гуманитарные науки». 2008. Вып. 2 (58). С. 239-245.

2. Педагогическая диагностика как инстру-

мент познания и понимания ребенка дошкольного возраста : науч.-метод. пособие для студентов вузов : в 3 ч. / Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена.-СПб.. 2008,-4.2.-С. 136-141.

3. Подьяков Н.П. Проблемы развития мыслительной деятельности у детей дошкольного возраста // Развитие мышления и умственное воспитание дошкольника /Под ред. И.И. Подьякова, А.Ф. Говорковой. — М.. 1985.

4. Сидельникова Т. Т. Потенциал и ограничения визуализации как метода изучения социально-гуманитарных дисциплин // Интеграция образования. 2016. Т. 20. № 2. С. 281-292.

5. <https://ru.wikipedia.org/wiki>

6. <http://psihomed.com/vizual/>

